

УДК 316.77+811.161.2]-057.87:378
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-1-47>

Галина ВОЛКОТРУБ,
orcid.org/0000-0003-3812-7106
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій
(Київ, Україна) gvolkotrub@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ЗВО НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Стаття присвячена проблемі формування комунікативної компетенції студентів технічних закладів вищої освіти, а саме їхніх презентаційних навичок, на заняттях з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Презентація визначається автором як супроводжуваний наочністю публічний виступ перед аудиторією, метою якого є донесення до слухачів певної інформації, переконання або спонукання до дії. Така дефініція відображає сутність презентації як виду навчальної діяльності у вищій школі та складової професійної діяльності сучасного фахівця будь-якої галузі.

У статті обґрунтовано значення використання презентацій на заняттях з дисципліни, спрямованої на формування мовної компетенції майбутніх фахівців. Студентські презентації удосконалюють використання мовних засобів, навчають міжособистісного спілкування, формують навички застосування сучасних комунікативних технологій для академічної та професійної взаємодії. Цей вид навчальної діяльності сприяє поглибленню предметних знань і покращенню усного мовлення, розвиває ораторські здібності, розкриває інтелектуальні та творчі якості, оптимізує навчальний процес.

Наголошено, що формування та вдосконалення навичок ефективної презентації має відбуватися впродовж усього курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)». На початку вивчення дисципліни викладач пропонує студентам теми виступів, що відповідають розділам дисципліни (доповнюючи, а не дублюючи їх), і професійно орієнтовані теми. У статті наведено варіанти тем презентації.

Визначено вимоги до презентації, її структури та етапів підготовки.

Розкрито роль викладача української мови в навчанні студентів цього виду діяльності. Особливу увагу приділено мовним аспектам презентації, найтиповішим помилкам у використанні фонетичних, лексико-граматичних та інших засобів.

Запропоновано форму оцінювання презентації щодо змісту, оформлення, викладу матеріалу, мови й дотримання норм, техніки мовлення.

Зроблено висновок, що системне використання презентаційної діяльності студентів на заняттях з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» забезпечує краще засвоєння ними навчального матеріалу, сприяє розвитку мовлення, активізує пізнавальні та творчі здібності здобувачів вищої освіти, а також допомагає викладачам інтенсифікувати самостійну пошукову роботу студентів, підвищити в них мотивацію до здобуття якісних знань та нових умінь, реалізувати диференційований підхід до навчання.

Ключові слова: українська мова (за професійним спрямуванням), презентація, презентаційні навички, культура усного мовлення.

Halyna VOLKOTRUB,
orcid.org/0000-0003-3812-7106
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Language
State University of Information and Communication Technologies
(Kyiv, Ukraine) gvolkotrub@gmail.com

DEVELOPMENT OF PRESENTATION SKILLS OF STUDENTS OF TECHNICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN CLASSES ON THE DISCIPLINE “UKRAINIAN LANGUAGE (FOR PROFESSIONAL PURPOSES)”

The article is devoted to the problem of forming communicative competence of students of technical institutions of higher education, namely their presentation skills, in classes on the discipline «Ukrainian language (for professional purposes)».

The author defines a presentation as a public speech before an audience accompanied by visual aids, the purpose of which is to convey to the listeners certain information, conviction or encouragement to action. This definition reflects the essence of a presentation as a type of educational activity in higher education and a component of the professional activity of a modern specialist in any field.

The article substantiates the importance of using presentations in classes on the discipline aimed at forming the language competence of future specialists. Student presentations improve the use of language tools, teach interpersonal communication, and form skills in applying modern communication technologies for academic and professional interaction. This type of educational activity contributes to the deepening of subject knowledge and improvement of oral speech, develops oratory skills, reveals intellectual and creative qualities, optimizes the educational process.

It is emphasized that the formation and improvement of effective presentation skills should take place throughout the entire course «Ukrainian Language (for professional purposes)». At the beginning of studying the discipline, the teacher offers students topics for speeches that correspond to the sections of the discipline (supplementing, not duplicating them), and professionally oriented topics. The article provides options for presentation topics.

The requirements for the presentation, its structure and stages of preparation are determined.

The role of the Ukrainian language teacher in teaching students this type of activity is revealed. Special attention is paid to the linguistic aspects of the presentation, the most typical errors in the use of phonetic, lexical-grammatical and other means.

A form of assessment of the presentation in terms of content, design, presentation of the material, language and compliance with norms, and speech techniques is proposed.

It was concluded that the systematic use of students' presentation activities in classes on the discipline «Ukrainian language (for professional purposes)» ensures better assimilation of educational material, promotes the development of speech, activates the cognitive and creative abilities of higher education applicants, and also helps teachers to intensify students' independent search work, increase their motivation to acquire high-quality knowledge and new skills, and implement a differentiated approach to learning.

Key words: *Ukrainian language (for professional purposes), presentation, presentation skills, culture of oral speech.*

Постановка проблеми. «Українська мова (за професійним спрямуванням)» – обов'язкова дисципліна в системі вищої освіти України. Метою курсу є формування в майбутніх спеціалістів комунікативної компетенції, яка визначається як «сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах і з різними комунікантами, а також умінь їх ефективного застосування у конкретному спілкуванні в ролі адресанта і адресата» (Мацько, 2007: 13).

Дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» покликана вдосконалити мовну компетенцію студентів, сформувати в них умінь й навички використання української літературної мови у фаховій царині. Безперечним є значення дисципліни для формування в здобувачів вищої освіти відповідального ставлення до державної мови, турботи про її чистоту та розвиток. Вивчаючи курс, студенти не лише набувають важливих теоретичних знань про українську літературну мову професійної сфери, але й розвивають навички використання вербальних й невербальних засобів фахового спілкування, навчаються здійснювати самоконтроль та самоаналіз власної мовленнєвої діяльності, удосконалюють техніку мовлення.

Мова професійного спілкування є підсистемою української літературної мови. Отже, досконале професійне мовлення передбачає дотримання всіх норм української літературної мови – орфоепічних, акцентуаційних, лексичних, стилістичних,

граматичних (морфологічних та синтаксичних), орфографічних та пунктуаційних. Мова різних галузей вирізняється професійною лексикою і фразеологією, знання та досконале використання яких становить складову професійної компетенції. Відмітною особливістю мови професійного спілкування є діалогічність, адже в професійній діяльності фахівці перебувають у мовленнєвій взаємодії. Умінь вести діалог і виступати перед аудиторією надзвичайно важливі для комунікативної компетенції будь-якого випускника вишу. У публічному виступі «найповніше реалізується система мисленнєво-мовленнєвих дій – уміле використання форм людського мислення (логічно-образного) та мовних засобів вираження» (Струганець, 2015: 55). Мистецтвом виступу оволодіти нелегко, але воно стане важливою сходинкою до справжнього професіоналізму.

Значну роль у формуванні комунікативної компетенції студентів відіграють презентаційні навички. Умінь виступати з презентацією перед аудиторією є конкурентною перевагою сучасного фахівця будь-якої галузі.

У технічних ЗВО на сьогодні немає спеціальних дисциплін з підготовки і проведення презентацій. Відсутність у студентів технічних напрямів підготовки потрібних умінь знижує ефективність таких завдань у навчальному процесі. Крім того, через низький рівень презентаційних навичок студенти будуть не спроможні в усних виступах представляти свої технічні ідеї, рекламні продукти, наукові

дослідження тощо. Дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» може стати майданчиком, на якому відпрацьовуються навички презентаційної діяльності як одного з видів мовленнєвої комунікації.

Аналіз досліджень. Питання розвитку професійного мовлення та культури мовлення студентів ЗВО з використанням презентацій висвітлені в наукових розвідках Л. Є. Азарової, Т. М. Козак, Т. Я. Конівіцької, Ю. Я. Маковецької-Гудзь, Г. В. Онкович, О. М. Пасько, О. М. Семеног, Н. Л. Тоцької, С. В. Шевчук.

Велика кількість праць присвячена використанню презентації для формування іншомовних навичок. Це, зокрема, дослідження таких науковців, як Ю. С. Авсюкевич, І. І. Антоненко, О. В. Бирюк, І. П. Борковська, Я. С. Грищенко, Н. Л. Драб, Т. Є. Єременко, Г. М. Задільська, Ю. О. Полікарпова, Ю. О. Семенчук, О. Б. Тарнопольський та ін.

На сьогодні залишається недостатньо дослідженим питання формування презентаційних навичок на заняттях з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» у вищих навчальних закладах. Використання в процесі вивчення української мови виступів студентів з презентаціями заслуговує на особливу увагу, оскільки саме українська мова відіграє важливу роль у формуванні професійного мовлення здобувачів вищої освіти, допомагає їм отримати фундаментальні знання з усіх дисциплін, підвищує їхній загальноосвітній рівень. Отримані на заняттях з української мови навички ефективної презентації стануть у пригоді студентам на захисті курсової і випускної кваліфікаційної роботи, а також у подальшій професійній діяльності. Ці навички можуть бути застосовані та вдосконалені під час вивчення інших навчальних дисциплін.

Мета статті – проаналізувати шляхи формування презентаційних навичок на заняттях з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», визначити роль презентації як ефективного навчального засобу, схарактеризувати етапи підготовки студентів до презентаційного виступу та критерії його оцінки, розкрити роль викладача в підготовці студентів до усного виступу.

Виклад основного матеріалу. Існують різні розуміння презентації – як комп'ютерного документа і як акції, супроводжуваної наочністю.

Наприклад, О. П. Буйницька визначає презентацію як «набір слайдів, у яких текст поєднується з графічними об'єктами, рисунками, звуком, відео та мультиплікаційними ефектами» (Буйницька, 2012: 102).

Словник іншомовних слів дає таку дефініцію цього терміна: «Презентація – публічне представлення чогось нового, наприклад: презентація книги, презентація організації» (Словник іншомовних слів, 2000: 456).

Економічні словники інтерпретують презентацію як публічне представлення підприємства, фірми тощо з метою здобуття популярності або як протокольний захід рекламного характеру для ознайомлення з новою фірмою, її товарами та послугами.

У нашому дослідженні під презентацією ми розуміємо супроводжуваний наочністю публічний виступ перед аудиторією, метою якого є донесення до слухачів певної інформації, переконання або спонукання до яких-небудь дій. Таке визначення відображає сутність презентації як виду навчальної діяльності у вищій школі та складової професійної діяльності сучасного фахівця будь-якої галузі.

Для наочної підтримки виступу зазвичай використовується електронна презентація, тобто файл, у якому зібрано матеріали виступу у вигляді комп'ютерних слайдів. Ілюстративний супровід має чимало переваг. Змінювані слайди допомагають промовцеві послідовно викладати матеріал та утримувати увагу аудиторії. Наочність подачі матеріалу підсилює вплив на слухачів.

Найпопулярнішими програмами для підготовки мультимедійних презентацій є PowerPoint, Canva, Google Slides, Keynote. Вони надають зручний та функціональний інструмент (графіка, шрифти, фотографії, векторні зображення, звукові та відеоб'єкти), за допомогою якого створюється візуально привабливий продукт. Комбінування текстової, графічної та аудіовізуальної інформації сприяє тому, що виступ сприймається й запам'ятовується легше й ефективніше.

Презентаційні навички – це набір умінь, необхідних для успішного публічного виступу. Вони включають у себе вміння здійснювати пошук інформації в різних джерелах, обробляти та систематизувати її, структурувати свою доповідь, створювати електронну презентацію, здійснювати усний виступ з дотриманням мовних норм усіх рівнів, використовувати засоби мовної виразності (інтонація, гучність, пауза, темп та ін.) та невербальні засоби спілкування (міміка, поза, жести), володіти увагою слухачів, відповідати на їхні запитання.

Студентські презентації – це засіб, який сприяє розвитку монологічного мовлення, удосконалює використання мовних засобів, навчає міжособистісного спілкування, формує навички засто-

сування сучасних комунікативних технологій для академічної та професійної взаємодії.

Виступи студентів з презентаціями активно застосовуються під час вивчення різних навчальних предметів. Використання такого виду діяльності на заняттях з мовної дисципліни, спрямованої на майбутню професійну діяльність, має значний потенціал. По-перше, у ході презентації відбувається поглиблення предметних знань і вдосконалення мовлення. По-друге, презентація як жанр публічного виступу розвиває ораторські здібності, уміння спілкуватися з аудиторією та впливати на неї, адже презентація – це «не просто подання інформації в інтерактивному вигляді, а й конструктивний діалог з аудиторією, манера викладу, вплив на реципієнта та отримання зворотного зв'язку» (Онкович, 2021: 222). По-третє, виступаючи з презентацією, студенти розкривають свої інтелектуальні та творчі здібності, отримують навички роботи в групі та здатність до міжособистісного спілкування, розвивають свою відповідальність та організаційні якості. По-четверте, будь-яка презентація як результат пізнавального процесу й самостійної роботи інтенсифікує та оптимізує навчальний процес.

Формування та вдосконалення навичок ефективної презентації має відбуватися впродовж усього курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

На початку вивчення дисципліни студенти отримують список орієнтовних тем презентацій, зокрема: 1) таких, що відповідають розділам дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» у порядку їхнього розгляду на заняттях, 2) професійно орієнтованих тем (залежно від напрямку навчання). Студенти можуть пропонувати свої теми, які відповідають їхнім інтересам. Усі теми потрібно розподілити наперед. Презентації можуть готуватися одним студентом чи групою з двох-трьох осіб. Студенти мають знати, на якому практичному занятті вони виступатимуть перед аудиторією.

Розвиток уміння виступу (презентації) потребує постійної практики. У межах курсу української мови (за професійним спрямуванням) студенти повинні бути зорієнтовані на неодноразове виконання такого завдання. Саме так вони зможуть простежити свої успіхи, набуті нових навичок, подолати страх перед виступом тощо.

Підготовлені студентами презентації повинні доповнювати та розширювати теми, представлені в підручниках з української мови (за професійним спрямуванням), рекомендованих для опрацювання. Наприклад, для занять з модулю «Професійна комунікація» пропонуються теми:

- «Основні закони спілкування»,
- «Риторика в житті сучасної людини»,
- «Виразальні засоби риторики»,
- «Голос і дикція оратора»,
- «Гумор у публічному виступі»,
- «Етапи підготовки до публічного виступу»,
- «Налагодження зв'язку з аудиторією»,
- «Взаємодія промовця зі слухачами»,
- «Міміка та жести як засіб спілкування»,
- «Етикет телефонної розмови»,
- «Особливості ділового спілкування в одній з країн світу (на вибір)».

Для студентів різних напрямів навчання викладач визначає теми професійно спрямованих презентацій. Наприклад, для майбутніх маркетологів актуальними будуть виступи на такі теми:

- «Зміна підходів до реклами з давніх часів до сьогодення»,
- «Філософія маркетингу: традиційний та радикальний підходи»,
- «Дивовижні маркетингові історії»,
- «Таємні прийоми маркетингу»,
- «Цифровий маркетинг та його методи»,
- «Планування рекламної компанії»,
- «Кар'єра в маркетингу: приклади успішних менеджерів»,
- «Маркетинг у малому бізнесі»,
- «Стратегії бренду»,
- «Моделі створення бренду»,
- «Створення та запуск проривних продуктів»,
- «Управління життєвим циклом продуктів»,
- «Способи встановлення зв'язку зі споживачами».

Презентаційна діяльність, що має фахову спрямованість, відтворює контекст професійного майбутнього, за допомогою якого «можливо наповнити навчально-пізнавальну діяльність майбутніх фахівців особистісним значенням, підвищити рівень їх пізнавальної і творчої активності, ступінь включеності у процес навчання та виховання» (Волкова, 2013: 20).

На першому практичному занятті (перед початком роботи групи над виступами) викладач інформує студентів про види презентацій, етапи роботи над ними, роз'яснює вимоги щодо структури, обсягу, мови, деталей оформлення презентацій, характеризує види презентацій та етапи роботи над ними.

Доцільно розглянути кілька зразків презентацій. Це можуть бути роботи студентів попередніх років або презентації із сайтів, як-от: ppt-online.org/topcat, vseosvita.ua тощо. Демонструючи ці зразки, викладач зазначає відповідність вимогам, характеризує позитивні моменти та недоліки в них.

Студенти повинні зорієнтуватися в таких питаннях, як: вид та мета презентації, тривалість виступу, структура презентації, підготовка до виступу, невербальна поведінка, наочність.

Залежно від мети та завдань виділяють інформаційну, навчальну, наукову, рекламну, спонукальну презентації. Метою інформаційної презентації є донесення до аудиторії відомостей. Навчальна презентація призначена для викладення теоретичного й практичного матеріалу з освітньою метою. У науковій презентації подаються результати наукового дослідження. Завдання рекламної презентації – привернення уваги, підвищення зацікавленості потенційного покупця. Спонукальна презентація має метою викласти слухачам проблему та сформувати певне ставлення до неї. На заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) може бути використана презентація будь-якого виду.

Зважаючи на рамки університетського заняття презентації не можуть бути довгими. Саме тому кожен виступ має суворі часові обмеження. На нашу думку, презентація повинна тривати 5–8 хвилин. До цього часу додаємо 3–4 хвилини для відповідей на запитання та обговорення.

Презентація має чотири складові:

- 1) вступ,
- 2) основна частина,
- 3) заключна частина,
- 4) відповіді на запитання.

У вступі промовець повинен привітатися з аудиторією, представити себе, оголосити тему презентації та перерахувати основні питання, які будуть розглянуті. Обов'язковою вимогою до вступу є встановлення контакту зі слухачами.

В основній частині викладається зміст презентації.

У заключній частині промовець підбиває підсумки і дякує за увагу.

Відповіді на запитання слухачів демонструють володіння предметом, уміння вести діалог.

Основним етапом розробки презентації є написання тексту виступу і створення комплексу слайдів. Презентатор повинен правильно визначати обсяг інформації, яку він хоче донести до слухачів. Надлишок відомостей може приголомшити аудиторію, тому треба виключати зайві деталі, зосереджуватися на основних положеннях. Зазвичай студенти пишуть текст, використовуючи документи, наукові статті, довідники, які призначені для читання. Текст усного виступу обов'язково має бути адаптований для сприйняття на слух. Для того щоб речення сприймалися без зусиль, вони повинні бути граматично простими і не переобтяженими книжною лексикою. Потрібно продумати

переходи від одного положення до іншого, щоб виклад матеріалу був логічним і послідовним.

Варто додати ввести в текст елементи, які зроблять виступ більш виразним та емоційним, привернуть увагу аудиторії. Такими елементами є, наприклад, несподівана статистика, яскраві порівняння та аналогії, запитання до аудиторії, приклади з власного життя, цікаві історичні факти.

Відомо, що у виступі найкраще запам'ятовуються початок і кінець, тому цим частинам презентації потрібно приділити особливу увагу. Вступ і заключна частина забирають у часі 10–20% презентації, але саме вони визначають загальне враження від промовця та його виступу.

Потрібно застерегти студентів від читання підготовленого тексту. Як опору для виступу можна використовувати картки невеликого розміру – 10–15 (A5) або 15–21 (A6). Кожна картка містить номер слайда, основні тези та додаткові зауваження. Безсумнівно, написання карток є своєрідною підготовкою виступу, яка допоможе триматися перед аудиторією впевнено й спокійно, а отже працюватиме на успішність виступу.

Викладач обов'язково визначає й роз'яснює вимоги щодо використання мовних засобів.

По-перше, у виступі потрібно дотримуватися всіх мовних норм, властивих українській літературній мові. В усному мовленні реалізуються лексичні, граматичні (морфологічні та синтаксичні), орфоепічні норми. Лексичні норми визначають уживання слів відповідно до їхніх значень. Знизити враження від виступу можуть невинуватні повтори слів, мовна надмірність (плеоназм та тавтологія), використання слів-паразитів (так би мовити, коротше, значить, ось, взагалі, типу і под.). Граматичні норми – це правила використання морфологічних форм різних частин мови і синтаксичних конструкцій. Орфоепічні норми регулюють вимову звуків, звукосполучень і наголошування слів. У текстовій частині презентації не має бути орфографічних та пунктуаційних помилок, неправильних переносів слів з рядка в рядок, відриву ініціалів від прізвища.

Неприпустимим є порушення орфографічних норм української мови. Неправильно написані слова обов'язково впадають в очі і знижують враження від презентації. Зауважимо, що в травні 2024 року закінчився період, відведений на перехід до повного впровадження Нового українського правопису, затвердженого 2019 року. Усі слова в слайдах мають бути написані згідно з новими правилами. Потрібно критично ставитися до матеріалів, узятих з Інтернету, оскільки вони можуть не відповідати чинним правописним нормам.

Варто звернути увагу студентів на те, що відповідно до української орфографії в назві презентації, а також назві навчальних закладів з великої літери пишеться лише перше слово. Це зауваження стосується насамперед оформлення першого слайда. Написання в заголовках і підзаголовках з великої літери всіх слів, крім службових, властиве англійській мові, але не відповідає нормам українського правопису.

По-друге, звертаючись до аудиторії з метою активізації її уваги необхідно вживати правильні форми наказового способу дієслів першої особи множини (розпочнімо, звернімо увагу, розгляньмо, уявімо, погодьтесь тощо).

По-третє, готуючи текст презентації, потрібно приділити особливу увагу числівникам. Уразливими місцями є: а) відмінкові форми числівників, що позначають десятки та сотні (п'ятдесяти/п'ятдесятьох, п'ятдесяти/п'ятдесятьом, п'ятдесятьма/п'ятдесятьома на п'ятдесяти/на п'ятдесятьох; двохсот, двомстам, двомастами, на двохстах тощо); б) форми числівників у прийменникових конструкціях (понад двісті років, близько двохсот років), поєднання кількісних і дробових числівників з іменниками (двадцять два проєкти, півтора року, дві цілих і вісім десятих кілограма), називання дат (тисяча дев'яносто вісімдесятого року, у дві тисячі двадцять п'ятому році). Для уникнення помилок рекомендується в нотатках записувати всі цифри словами, перевіривши правильність форм.

По-четверте, промовець повинен використовувати прості синтаксичні конструкції, які будуть легко сприйматися аудиторією. Варто уникати розлогих складнопідрядних речень, не перенасичувати речення зворотами. Бажано віддавати перевагу активним дієслівним формам та особовим реченням.

По-п'яте, рекомендовано в усному виступі уникати аббревіатур, які можуть бути незрозумілі слухачам, і віддавати перевагу нескороченим термінам.

Успіхові презентації сприяють не лише вміле використання словесних засобів, а й правильна невербальна поведінка промовця. Упродовж усього виступу важливо зберігати зоровий контакт з аудиторією, контролювати жестикуляцію, щоб рухи не відволікали увагу слухачів від змісту виступу.

Перед презентацією корисно потренуватися. Це може бути виголошення тексту перед дзеркалом, прослуховуванням зробленого аудіо- чи перегляд відеозапису. Останній варіант дозволить не лише виявити недоліки у виголошенні тексту, але й побачити помилки в міміці, позі, жестикуляції тощо. Відомо, що 55% людей, оцінюючи виступ, звертають увагу на невербальне спілкування, тому

над цим аспектом обов'язково потрібно попрацювати. Репетиції надають впевненості і допомагають подолати страх перед виступом.

Обов'язковим компонентом презентації є відповіді на запитання слухачів. Зазначимо, що в діалозі промовця та аудиторії викладач повинен оцінювати не лише вміння презентатора давати відповіді, а й якість, мовну правильність поставлених слухачами запитань.

Презентація обов'язково завершується обговоренням, під час якого студенти аналізують усі компоненти виступу, зазначають вдалі моменти й зроблені помилки. Промовець може розповісти про свій досвід підготовки до презентації, труднощі, з якими він стикнувся, творчі знахідки тощо. Обговорення має бути компактним за часом, але конкретним. Студенти повинні розуміти, що їхні зауваження є орієнтиром для вдосконалення майбутніх виступів кожного з них. Викладач теж повинен висловити свою думку щодо різних аспектів виступу. Для оцінювання презентації можна використати наведену форму.

Критерії оцінювання презентації	Оцінка	Зауваження
I. Зміст та оформлення		
I.1. актуальність		
I.2. теоретичний рівень		
I.3. інформативність, повнота розкриття теми		
I.4. чіткість структури		
I.5. логічність, аргументованість		
I.6. оформлення слайдів		
II. Виклад матеріалу		
II.1. урахування особливостей аудиторії		
II.2 дохідливість, зрозумілість		
II.3 наявність контакту з аудиторією		
II.4. дотримання регламенту		
II.5. користування нотатками		
II.6. ефективність початку виступу		
II.7. ефективність завершення виступу		
II.8. відповіді на запитання		
III. Мова, дотримання норм		
III.1. багатство лексики		
III.2. образність та емоційність		
III.3. дотримання орфоепічних норм		
III.4. дотримання лексичних норм		
III.5. дотримання граматичних норм		
IV. Техніка мовлення		
IV.1. володіння голосом		
IV.2. виразність інтонації		
IV.3. темп		
IV.4. паузи		

Висновки. Дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» може стати майданчиком для формування в студентів навичок ефективної презентації як важливого засобу професійної комунікації. Усні виступи перед аудиторією, створення електронної презентації, робота над текстом виступу допомагають краще засвоїти навчальний матеріал, сприяють розвитку культури мовлення студентів, активізації їхніх пізнавальних та творчих здібностей, важливих

для майбутньої професійної діяльності. Завдяки використанню презентацій як виду навчальної діяльності інтенсифікується самостійна пошукова робота, реалізується диференційований підхід до навчання, підвищується мотивація студентів до здобуття якісних знань та нових умінь. Презентаційна діяльність студентів стане результативнішою за умови її системності, чітких методичних вимог до виступу і обґрунтованих критеріїв його оцінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова О. Б., Тарнопольський О. Б. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах : монографія. Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. 228 с.
2. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
3. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
4. Онкович Г. В., Онкович, А. Д. Новітні жанри публічних виступів. *Обрії друкарства*. 2021. № 1-2(9-10). С. 217–233.
5. Словник іншомовних слів / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Укр. мовно-інформ. фонд НАН України; [уклад. : С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута]. Київ : Наук. думка, 2000. 662 с.
6. Струганець Л. Мовнокомунікативна компетентність лідера в освітній галузі (теоретичний ракурс). *Університети і лідерство*. 2015. № 1. С. 52–55.

REFERENCES

1. Volkova O. B., Tarnopolskyi O. B. (2013) Modeliuvannia profesiinoi diialnosti u vykladanni navchalnykh dystsyplin u vyshakh [Modeling professional activity in teaching academic disciplines in universities: monograph] : monohrafiia. Dnipropetrovsk : Dnipropetrovskiy universytet imeni Alfreda Nobelia. 228 s. [in Ukrainian].
2. Buinytska O. P. (2012) Informatsiini tekhnolohii ta tekhnichni zasoby navchannia [Information technology and technical means of education] : navchalnyi posibnyk. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. Educational Literature Center. 240 s.
3. Matsko L. I., Kravets L. V. (2007) Kultura ukrainskoi fakhovoi movy [Culture of Ukrainian professional language] : navchalnyi posibnyk. Kyiv : VTs «Akademii», 2007. 360 s. [in Ukrainian].
4. Onkovych, H. V., Onkovych, A. D. (2021). Novitni zhanry publichnykh vystupiv [The latest genres of public speaking]. *Obrii drukarstva*. [Horizons of typography]. № 1-2(9-10), С. 217–233. [in Ukrainian].
5. Slovnyk inshomovnykh sliv (2000) [Dictionary of foreign words] / Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka, Ukr. movno-inform. fond NAN Ukrainy; [uklad. : S. M. Morozov, L. M. Shkaraputa]. Kyiv : Nauk. dumka [Scientific opinion]. 662 s. [in Ukrainian].
6. Struhanets L. (2015) Movnokomunikatyvna kompetentnist lidera v osvittii haluzi (teoretychnyi rakurs) [Linguistic and communicative competence of a leader in the educational sector (theoretical perspective)]. *Universytety i liderstvo*. – [Universities and leadership]. № 1. S. 52–55. [in Ukrainian].